

Bruselj, 7. november 2025
(OR. en)

14747/25

CULT 109
CULT HERIT 20
AUDIO 95
RELEX 1377
COHOM 158
SOC 717
JEUN 219
DIGIT 213
RESUA 29
EDUC 409

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Osnutek sklepov Sveta o strateški vlogi kulture, kulturne dediščine in avdiovizualnih del pri ohranjanju evropskih vrednot in demokratične odpornosti – <i>odobritev</i>

Odbor za kulturne zadeve je preučil osnutek sklepov o navedeni zadevi. Z besedilom v prilogi soglašajo vse delegacije.

Odbor stalnih predstavnikov naj potrdi, da v zvezi s priloženim besedilom obstaja soglasje, ter besedilo predloži Svetu za izobraževanje, mladino, kulturo in šport v odobritev na seji 28. novembra 2025 za kasnejšo objavo v Uradnem listu Evropske unije.

Osnutek sklepov Sveta o strateški vlogi kulture, kulturne dediščine in avdiovizualnih del pri ohranjanju evropskih vrednot in demokratične odpornosti

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

OB OPOZARJANJU NA NASLEDNJE:

1. Evropska unija temelji na skupnem sklopu vrednot, ki vključuje spoštovanje človekovega dostojanstva, svobodo, demokracijo, enakost, pravno državo in spoštovanje človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin¹.
2. Demokratične družbe se ohranjajo z udeležbo in udejstvovanjem državljanov in državljanek in v takih družbah so njihove temeljne pravice, vključno s svobodo izražanja, zaščitene.
3. Temeljna vloga kulture je izrecno priznana v primarni zakonodaji EU in Splošni deklaraciji človekovih pravic², udejstvovanje v kulturnem življenju skupnosti in uživanje v umetnosti pa imata lahko ključno vlogo pri spodbujanju miru.
4. Kultura, kulturna dediščina in avdiovizualna dela³ so vrednota sama po sebi in so tudi temeljni vir socialne kohezije in dialoga, saj med drugim krepijo doživljanje skupnih vrednot in občutka pripadnosti.
5. Za kulturo in kulturno dediščino so značilni ne le raznolikost, temveč tudi občutek skupnosti, skupna zgodovina in kolektivni spomin, ki krepijo vezi, medsebojno razumevanje in vrednote po vsej Evropi.

¹ Člen 2 PEU.

² Zlasti člen 3 PEU in člen 27 Splošne deklaracije človekovih pravic.

³ Kulturni in ustvarjalni sektorji so opredeljeni v Uredbi (EU) 2021/818 z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013. Avdiovizualna dela vključujejo zlasti igrane filme, televizijske nadaljevanke, dokumentarne filme, animacije in videoigre.

6. Z udeleževanjem državljanov in državljanek ter udeležbo civilne družbe se ohranjajo evropske vrednote, kultura in kulturna dediščina pa imata pri tem dejavno in ključno vlogo, saj sta vrednota sama po sebi, pa tudi pomemben steber demokratičnih družb in temeljnih pravic državljanov in državljanek EU.

OB PRIZNAVANJU⁴:

7. strateške agende Evropskega sveta (2024–2029)⁵, v kateri je določeno, da si je treba prednostno prizadevati za spodbujanje kulturne raznolikosti in dediščine z namenom ohranjanja evropskih vrednot znotraj EU v svobodni in demokratični Evropi;
8. Resolucije Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026⁶, v kateri je poudarjena bistvena vloga kulturne raznolikosti pri spodbujanju in varstvu človekovih pravic in pozitivni družbeni preobrazbi ter pozvano k ukrepom za zaščito dediščine;
9. sklepov Sveta z dne 21. junija 2021, v katerih je določen pristop EU h kulturni dediščini v konfliktih in krizah, ter sklepov Sveta z dne 21. maja 2014, v katerih je poudarjen potencial kulture in kulturne dediščine kot skupnega strateškega vira za razvoj družbe⁷;
10. Resolucije Evropskega parlamenta z dne 20. oktobra 2022 o solidarnosti z Ukrajino na področju kulture in skupnem mehanizmu za odzivanje na izredne razmere za okrevanje kulturnega sektorja v Evropi, v kateri sta poudarjena potreba po podpori in solidarnosti v zvezi s kulturnim ekosistemom v Ukrajini ter pomen pomoči za odpornost celotnega kulturnega ekosistema EU in njegovo okrevanje po krizi⁸.

⁴ Pravna besedila in politični dokumenti, ki so relevantni za te sklepe, so navedeni v prilogi.

⁵ EUCO 15/24, Priloga.

⁶ Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026 –UL C 466, 7.12.2022.

⁷ Glej 9837/21 in 2014/C 183/08.

⁸ Glej 2022/2759(RSP), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0374_SL.html.

OB PRIZNAVANJU NASLEDNJEGA:

11. V sedanjih geopolitičnih razmerah, ki jih zaznamujejo negotovost in številne grožnje evropskim državam, evropskih vrednot, demokracij in načina življenja ne moremo jemati za samoumevne, temveč moramo aktivno braniti, varovati in spodbujati tisto, za kar se zavzema Evropa.
12. Kultura ostaja temelj evropskih družb; na vprašanje, kaj spodbuja občutek skupnosti, Evropejci in Evropejke na prvo mesto poleg skupnih vrednot in zgodovine postavljajo kulturo⁹.
13. Kulturna in jezikovna raznolikost ter dediščina sta ključni za krepitev demokratične odpornosti, udeležbe in udejstvovanja.
14. Kulturne pravice so bistvene za pluralno, vključujočo in demokratično Evropo. Udeležba v kulturnih dejavnostih krepi demokracijo, saj odpira prostor za vse ljudi in spodbuja državljansko udeležbo, krepi zaupanje ter spodbuja državljanske in demokratične vrednote¹⁰. V tem kontekstu so spominske dejavnosti in kritični razmislek o evropskem zgodovinskem spominu potrebni za ozaveščanje državljanov in državljanek, zlasti mladih, o njihovi skupni zgodovini in vrednotah kot temelju za skupno prihodnost.
15. Udejstvovanje v kulturnih dejavnostih poleg tega znatno izboljšuje duševno zdravje in dobro počutje posameznikov in skupin, kar vodi k družbam, ki bodo v luči negotovosti in groženj našim vrednotam odpornejše in bolj usmerjene v skupnost.
16. Pobudi „evropska prestolnica kulture“ in „znak evropske dediščine“ kažeta, da kulturno udejstvovanje in interakcija državljanov in državljanek spreminjata javne prostore v živahnejše in uspešnejše skupnosti ter povečujeta občutek povezanosti državljanov in državljanek.

⁹ V posebni raziskavi Eurobarometra 562, objavljeni 8. maja 2025, so kultura, vrednote in zgodovina trije glavni dejavniki, ki po mnenju državljanov in državljanek EU najbolj spodbujajo občutek skupnosti med državljani in državljanekami EU (29 % jih je navedlo, da je kultura tista, ki v prvi vrsti ustvarja občutek skupnosti, 26 % anketirancev je kot prevladujoči dejavnik navedlo vrednote, 24 % pa jih je kot glavni dejavnik navedlo zgodovino – glej str. 18).

¹⁰ *Culture and democracy: the evidence* (Kultura in demokracija: dokazi) – neodvisno poročilo, pripravljeno za Evropsko komisijo po njenem naročilu, 2023.

17. Kulturne ustanove in prostori, kot so javno dostopne knjižnice, imajo ključno vlogo pri reševanju družbenih izzivov varovanja demokracije, saj spodbujajo informirano državljanstvo, pismenost, državljansko udeležbo in socialno vključenost.
18. Kultura in avdiovizualna dela vplivajo na norme in odnos državljanov in državljanek, vključno z otroki in mladimi. V zvezi s tem je zlasti pomemben dostop do medijske pismenosti in raznolikih večjezičnih kakovostnih vsebin.
19. Kultura, kulturna dediščina in avdiovizualna dela lahko prispevajo k evropskim vrednotam, demokratični odpornosti in krepitvi miru ter zagotovijo forum za demokratično razpravo in državljansko udeležbo, če temeljijo na umetniški svobodi, kulturni in jezikovni raznolikosti ter svobodi izražanja.
20. Vloga kulture in kulturne dediščine pri spodbujanju demokratičnih družb na zaupanja vreden in raznolik način je tudi v središču mednarodnih kulturnih odnosov in partnerstev EU, saj se kulturna raznolikost EU in kulturni prispevki iz drugih delov Evrope in sveta medsebojno bogatijo. Medkulturni dialog krepi socialno kohezijo in udeležbo.
21. Varstvo kulturne dediščine je svetovni izziv. Poleg vojne in drugih namernih dejanj lahko tudi krize in konflikti povzročijo izgubo kulturne dediščine, ne le z uničenjem, temveč tudi s plenjenjem in ropanjem. Nezakonita trgovina s kulturnimi dobrinami poganja siromašenje kulturne identitete, kar je povezano z izgubo kulturne dediščine za zadevne izvirne države in družbe. V tem okviru lahko mednarodno sodelovanje pri preprečevanju plenjenja in nedovoljene trgovine ter boju proti njima ter pri varovanju in obnovi kulturne dediščine s krepitvijo skupne dediščine, kulturne identitete, zaupanja in skupne zgodovine prispeva k dolgoročnemu miru.

22. Kulturna identiteta je tarča namernega napada, tako s fizičnimi – tudi vojaškimi – grožnjami kot s hibridnimi grožnjami ali dezinformacijami, ki postajajo vse pomembnejši del političnih in vojaških strategij tako v času miru kot med konfliktom.
23. Namerno fizično uničevanje kulturnih objektov v Ukrajini in lažni diskurz o Ukrajini še naprej resno ogrožata ukrajinsko identiteto in kulturno dediščino v Ukrajini.

POZDRAVLJA:

24. ukrepe in pobude EU in njenih držav članic za spodbujanje kulturne raznolikosti in zaščito evropske kulturne dediščine ob hkratnem ozaveščanju o strateškem pomenu kulture, kulturne dediščine in avdiovizualnih del za krepitev demokratične odpornosti.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ NA USTREZNIH RAVNEH:

25. Sprejmejo potrebne ukrepe za zaščito vrednot, identitete in kolektivnega spomina s spodbujanjem kulture v vseh njenih oblikah in varovanjem evropske kulturne dediščine.
26. Priznajo, da so za kulturno odpornost potrebni močna in živahna civilna družba in prostor zanjo ter državljanska udeležba, ki temeljijo na spoštovanju kulturne in jezikovne raznolikosti ter umetniške svobode.
27. Razmislijo, kako bi lahko dodatno spodbujali dostop do evropskih večjezičnih vsebin, vključno z digitaliziranimi vsebinami kulturne dediščine¹¹, ter njihovo najdljivost in ponovno uporabo s strani državljanov in državljanek, vključno z otroki in mladimi, ob hkratnem zagotavljanju visoke ravni varstva mladoletnikov.

¹¹ Na primer prek portala Europeana in skupnega evropskega podatkovnega prostora za kulturno dediščino.

28. Še naprej spodbujajo dostop državljanov in državljanek do kulturnih dejavnosti in njihovo udejstvovanje v njih ter s tem krepijo demokratično udeležbo in udejstvovanje na ravni posameznika in skupnosti.
29. Še naprej krepijo ključno vlogo kulturnih ustanov pri zagotavljanju dostopa do znanja, informacij in izkušenj ter njihovo vlogo kot foruma za kritično razmišljanje in dialog.
30. Še naprej vključujejo kulturo in kulturno infrastrukturo (npr. arhive, knjižnice, odložišča, muzeje, kinematografe, stavbe, vključno z verskimi objekti, spomenike in prostore) v načrtovanje pripravljenosti na krize, med drugim kar zadeva varnostne grožnje, na primer s sistemi za obrambo, načrti evakuacije, oceno in evidentiranjem tveganja, načrtovanjem odzivanja v izrednih razmerah ali dokumentiranjem in digitalizacijo ter digitalnim ohranjanjem kulturne dediščine za namene obnove v primeru škode, ob upoštevanju ranljivosti arheoloških najdišč.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE IN EVROPSKO KOMISIJO, NAJ OB SPOŠTOVANJU NAČELA SUBSIDIARNOSTI NA SVOJIH PODROČJIH PRISTOJNOSTI IN NA USTREZNIH RAVNEH:

31. Podpirajo razvoj znanja in raziskav ter še naprej spodbujajo standarde in spretnosti ter morebitne mehanizme čezmejnega sodelovanja za zaščito, varovanje in digitalno ohranjanje kulture in kulturne dediščine, da bi povečali pripravljenost na krize in odpornost v državah članicah.
32. Še naprej varujejo in spodbujajo umetniško svobodo in kulturno raznolikost v okviru podpore za kulturo, kulturno dediščino in avdiovizualna dela.
33. Še naprej podpirajo vlogo umetnikov in umetnic ter delavcev in delavk v kulturnem in ustvarjalnem sektorju z vidika odpornosti.
34. Razmislijo o spodbujanju pobud, ki izpostavljajo, kako kultura, kulturna dediščina in avdiovizualna dela, kot je film, odražajo skupne vrednote in skupno preteklost, s čimer prispevajo k ohranjanju evropskih vrednot in demokratične odpornosti za prihodnost.
35. Razmislijo o spodbujanju pobud, s katerimi se izboljšuje razumevanje ključne vloge kulturne raznolikosti, dediščine in kulturnih pravic pri spodbujanju kohezije, identitete in odpornosti v družbah.
36. Nadaljujejo prizadevanja za zaščito in spodbujanje kulturnih pravic in kulturne raznolikosti skupaj z mednarodnimi organizacijami, kot sta Svet Evrope in UNESCO, in prek njih.
37. Razmislijo o spodbujanju pobud, s katerimi se krepijo mednarodne kulturne povezave in medkulturni dialog EU in njenih držav članic v sodelovanju z mednarodnimi partnerji, kot sta Svet Evrope in UNESCO.
38. Še naprej zagotavljajo pomoč ustanovam in organizacijam, vključenim v podporo umetnikom in umetnicam iz Ukrajine in/ali zaščito in obnovo kulture in kulturne dediščine v Ukrajini, zlasti ocenjevanje škode in tveganja ter načrtovanje zgodnjega okrevanja, med drugim s sodelovanjem v večstranskih forumih.

POZIVA EVROPSKO KOMISIJO, NAJ:

39. Razmisli o dejavnostih ozaveščanja, osredotočenih na vlogo kulture, kulturne in jezikovne raznolikosti ter kulturne dediščine pri ohranjanju skupnih vrednot in demokratične odpornosti v Evropi, tudi v povezavi s pobudo za novi evropski Bauhaus in pri izvajanju prihodnje pobude za kulturni kompas, katere cilj je usmerjati in izkoristiti številne razsežnosti kulture.
 40. Spodbujanje skupnih vrednot in demokratične odpornosti – ob doslednem spoštovanju umetniške svobode in brez poseganja v vsebino – vključi v okvir pobud, ki podpirajo kulturo, kulturno dediščino in avdiovizualna dela.
-

Referenčni dokumenti

Za te sklepe Sveta so relevantna naslednja pravna besedila in politični dokumenti:

- *Pogodbe EU*
 - Pogodba o Evropski uniji (prečiščena različica 2016) – UL C 202, 7.6.2016
 - Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (2012/C 326/02)
- *Evropski svet*
 - Sklepi Evropskega sveta z dne 27. junija 2024, EUCO 15/24
- *Svet Evropske unije*
 - Sklepi Sveta o pristopu EU h kulturni dediščini v konfliktih in krizah, dok. 9837/21
 - Sklepi Sveta o kulturni dediščini kot strateškem viru za trajnostno Evropo – UL C 183, 14.6.2014
 - Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026 – UL C 466, 7.12.2022
 - Sklepi Sveta o izboljšanju in spodbujanju dostopa do kulture – UL C 7446, 13.12.2024
 - Sklepi Sveta o podpori mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem na začetku njihove poklicne poti – UL C 3165, 4.6.2025

- *Evropska komisija*
- Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za evropsko demokracijo (COM(2020) 790)
- Evropska komisija: Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo, ECORYS in Hammonds, W., *Culture and democracy, the evidence – How citizens' participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion – Lessons from international research* (Kultura in demokracija, dokazi – pomen udeležbe državljanov v kulturnih dejavnostih za državljansko udejstvovanje, demokracijo in socialno kohezijo: spoznanja iz mednarodnih raziskav), 2023
- Evropska komisija: Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo, Priporočila strokovne skupine pod vodstvom Evropske komisije za varovanje kulturne dediščine v Ukrajini, 2024
- Evropska komisija in visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o evropski strategiji za unijo pripravljenosti – JOIN(2025) 130
- Priporočilo Komisije (EU) 2021/1970 z dne 10. novembra 2021 o skupnem evropskem podatkovnem prostoru za kulturno dediščino: [EUR-Lex - 32021H1970 - EN - EUR-Lex https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj](https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj)
- Posebna raziskava Eurobarometra 562, *Europeans' attitudes towards culture* (Odnos evropskih državljanov in državljanek do kulture), poročilo Eurobarometra, februar–marec 2025, naročnik: Generalni direktorat Evropske komisije za izobraževanje in kulturo (GD EAC), koordinator: Generalni direktorat Evropske komisije za komuniciranje (GD COMM)

- *Evropski parlament in Svet*
 - Sklep št. 1194/2011/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o uvedbi ukrepa Evropske unije za znak evropske dediščine – UL L 303, 22.11.2011, str. 1
 - Sklep št. 445/2014/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o vzpostavitvi aktivnosti Unije za Evropske prestolnice kulture za leta od 2020 do 2033 in o razveljavitvi Sklepa št. 1622/2006/ES – UL L 132, 3.5.2014, str. 1
 - Uredba (EU) 2021/818 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013 – UL L 189, 28.5.2021, str. 34
- *Evropski parlament*
 - Resolucija Evropskega parlamenta z dne 19. septembra 2019 o pomenu evropskega zgodovinskega spomina za prihodnost Evrope (2019/2819(RSP))
 - Resolucija Evropskega parlamenta z dne 14. decembra 2022 o izvajanju nove agende za kulturo in strategije EU za mednarodne kulturne povezave (2022/2047(INI))
 - Poročilo Evropskega parlamenta o izvajanju nove agende za kulturo in strategije EU za mednarodne kulturne povezave (2022/2047(INI))
 - Resolucija Evropskega parlamenta z dne 20. oktobra 2022 o solidarnosti z Ukrajino na področju kulture in skupnem mehanizmu za odzivanje na izredne razmere za okrevanje kulturnega sektorja v Evropi (2022/2759(RSP)).
- *Svet Evrope*
 - Konvencija Sveta Evrope iz Fara o vrednosti kulturne dediščine za družbo iz leta 2005

- *Združeni narodi*
 - Splošna deklaracija človekovih pravic (1948)
 - Mednarodni pakt ZN o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, 1966
 - Pakt ZN za prihodnost, sprejet na vrhu ZN o prihodnosti, New York, 22. in 23. september 2024
- *UNESCO*
 - Unescova konvencija iz leta 1954 o varstvu kulturnih dobrin v primeru oboroženega spopada
 - Unescova konvencija iz leta 1972 o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine
 - Unescova konvencija iz leta 2001 o varovanju podvodne kulturne dediščine
 - Unescova konvencija iz leta 2003 o varstvu nesnovne kulturne dediščine
 - Unescova konvencija iz leta 2005 o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov
 - Svetovna konferenca Unesca o kulturnih politikah in trajnostnem razvoju – izjava s konference MONDIACULT 2022: <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-conference-cultural-policies-and-sustainable-development-mondiacult-2022>
 - Svetovna konferenca Unesca o kulturnih politikah in trajnostnem razvoju – sklepni dokument in zaveza ministrov za kulturo s konference MONDIACULT 2025: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/EN_MONDIACULT_Outcome_Document%20Final%2027.09.25.pdf?hub=171169

- *Drugo*
 - Listina iz Porta Santa, 2021, *Porto Santo Charter: Culture and the Promotion of Democracy: Towards a European Cultural Citizenship* (Listina iz Porta Santa: Kultura in spodbujanje demokracije: na poti h kulturnemu državljanstvu v Evropi) in *The Young People's Addendum to the Porto Santo Charter* (Dodatek mladih k Listini iz Porta Santa) (2025)
 - Izjava ministrov in ministric EU za kulturo iz Cáceresa z dne 25. in 26. septembra 2023 v okviru španskega predsedovanja Svetu Evropske unije
 - Niinistö, S. (2024). *Safer Together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness* (Varnejši skupaj – Krepitev civilne in vojaške pripravljenosti Evrope).
-